

ȘCOALA NOASTRĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ,

organ oficial al revizoratului școlar, al comitetului școlar
județean și al asociației învățătorilor din județul Sălaj.

Director: Ioan Mango.

Redactor: Grațian Capătă.

Preocupări.

Acum, ori niciodată.

În urma valurilor de foc ale războiului mondial se întregeste în centrul Europei o țară mândră și bogată cum rar mai poți vedea: România. Un popor de viță romană, care străbătând mulțime de veacuri prin vremuri de grea cumpănă a îndurat necazuri multe și amare, astăzi își vede ajuns unul din idealuri: dreptul de a dispune de soarta sa. Dumnezeu, care ne-a lăsat să bem paharul nevoilor până 'n fund, s'a îndurat și de noi și prin harul său, în bunătatea sa de părinte, ne-a trimis o rază de speranță într'un viitor mai bun.

În sfârșit vedem atins scopul urmărit de veacuri: ne vedem cu toții în țara noastră, stăpâni, liberi. Suntem la răspântia cea mai fericită din viața noastră ca popor, și de înțelepciunea și hărnicia noastră atârnă viitorul nostru ca neam, căci: „Fiecare popor are un singur moment, care e momentul lui.“ (S. Mehedinți.)

România își are aproape împlinite granițele ei etnice. Avem o țară frumoasă cum rar se mai află pe fața pământului, cu bogății de tot felul, cari așteaptă numai mâna iscusită ca să le exploateze. Pământul nostru e dintre celea mai mănoase, ascunde în sânul său co-

mori neprețuite și cere doar numai priceperea și sâr-guința fiilor lui ca să le verse. Și acestea trebuie să le avem și prestăm, căci bielșugul țării noastre le stă în ochi străinilor lacomi cari pândesc momentul să pună mâna pe el, să-l acapareze. E momentul să ne punem toată energia pentru a ne făuri o situație deamnă și un viitor fericit.

Cu atât mai mult se cere să ne punem toată priceperea și energia la contribuție, cu cât jugul strein a lăsat urme în sufletul nostru; duhul rău al stăpânitorilor streini încă mai plutește în fiecare din provinciile mândrei noastre țări.

Pe lângă toate frecările, neajunsurile și nemulțumirile vieții prin care trecem, ceva launtric spune, că vom înainta în bine, vom propăși căci nu se poate altfel. Încălzit de aceasta credință mintea mă poartă departe și mă face să întrevăd o Românie cu cetățeni fericiți cari se întrec în muncă pentru propășirea neamului și a țării.

Acest tablou ce mi-se desfășoară înaintea ochilor sufletești bazat pe credința că Poporul român care în trecut n'a gustat decât numai din cupa amarului, nu poate să nu râvnească după mai bine, aș dori să-l văd realizat cât mai îngrabă. De aceasta dorință sunt convins că e străbătut sufletul fiecărui Român care își iubeste neamul mai presus de toate, cu deosebire a membrilor corpului didactic care pentru neam trăiește; că a sosit timpul să înfăptuim dorința ce ne stăpânește sufletul. Acum suntem la un loc în aceeași țară, nu ne mai preocupă gândul unirii, care cu ajutorul lui Dumnezeu am înfăptuit-o. De acum numai propășirea națională aducătoare de fericire a rămas să o realizăm. Pentru realizarea acestui al doilea ideal, mai mult ca oricând avem și mijloacele și posibilitatea: suntem liberi

și ne stau la dispoziție bogății de tot soiul. Aceasta împrejurare să ne determine la acțiune, la muncă. Acum ori niciodată să dăm dovezi că suntem vrednici urmași ai poporului care a stăpânit lumea. Să sădim și cultivăm jubirea de neam și țară mai presus de toate. Să sădim și cultivăm sentimentul îndeplinirii datoriei față de neam, țară și tot ce e bun, nobil și frumos. Să arătăm poporului cum să muncească și să cruțeze. Să-l facem să guste din frumusețile bogățiilor naționale și ale țării. Să-l ajutăm să-și poată valoriza produsele și să-și poată procura celea trebuincioase fără intermediul speculanților oneroși. Să-l facem să se convingă și să simtă necesitatea întovărășirii. Să-i însuflăm dragoste și respect față de bunurile comune și să facem ca fiecare să îngrijască mai bine ce este comun decât pe al său propriu, individual. Să facem ca poporul să prețuiască oamenii și lucrurile după adevărata lor valoare, să nu se lase înșelați de vânătorii egoisti de interese.

Iată atâtea lucruri prin cari se poate ajunge la propășirea neamului și fericire. Bine, dar cine să le înfăptuiască? Toți cari își iubesc neamul, noi dascălii cari pentru neam trăim. Noi cei săraci, cu sufletul plin de iubire de neam, țară și tot ce e nobil, frumos și bine. Să dovedim că suntem mai boğați decât cei ce îmbuibăți în bunătați materiale dar cu sufletul gol de ceiace constituie podoaba omenească se uită peste umăr la noi. Să ne facem datoria și răsplata: satisfacția datorinței împlinite, va urma pentru fiecare.

Intregirea neamului s'a câstigat prin luptă. Propășirea națională aducătoare de fericire încă numai prin luptă se poate ajunge. Stegarii armatei propășirii suntem noi. Să fim mândri de aceasta. Cu deviza: Acum, ori niciodată să pornim la luptă. Cu Dumnezeu și credința 'n biruință deci înainte!

C. T. Melica
inv.

Adio D-lui Revizor Niculae Nistor.

În articolul „Scrisoare către învățătorii din județul Sălaj“ din Nr.ii 9—10 ai anului III. (1926) ai revistei „Școala Noastră,“ iubitul nostru revizor, după ce face o dare de seamă despre activitatea sa conștientioasă de pusă în interesul învățătorimii și a poporului din Sălaj, își ia rămas bun dela noi învățătorii Sălajului.

Acum când și-a ocupat noul post de șef revizor al județului Turda, venim și noi învățătorii să-i zicem un cuvânt de adio aceluia care ne-a iubit ca pe frații lui, care în orice moment critic ne-a venit în ajutor, și-a luptat pentru interesele noastre și și-a închinat toată munca pe altarul neamului.

Noi învățătorii suntem săraci, nu putem să ridicăm monumente aceluia pe cari îi iubim și a căror amintire am voi să o scriem pe marmoră cu litere de aur, noi nu putem decât să le păstrăm amintirea scumpă în suflet, de unde recunoștința și manifestarea iubirii noastre își ia sborul spre ceriuri sub formă de rugăciune cerând binecuvântare.

N'am avut fericirea ca în persoană să ne fi exprimat mulțumita și recunoștința pentru munca ce a săvârșit în interesul nostru, deci pe aceasta cale i-o transmitem.

Ne pare rău, că ne-a părăsit un om, un superior care a înțeles sufletul învățătorimii, și a știut aprecia munca, ce o depune învățătorul pe altarul neamului, jertfindu-se fizicește și vărsând bogățiile sufletului său pentru luminarea și ridicarea viitoarei generații, și prin ea pentru ridicarea neamului nostru

Deviza tuturor ar trebui să fie: „În viața ta să te îngrijești mai mult de aceia pe cari îi lași în urma ta.“ Că Dl. revizor Nistor a înțeles în sens ideal adevărul acestor cuvinte, vii exemple sunt construcțiile școlare cari în urma muncii și străduinții sale au răsărit cu zecile în județul nostru. Mii și mii de copii lipsiți de instrucție și educație conștientă, mulțumită devotamentului său, azi pot primi creștere și cunoștințe necesare vieții.

Că a lucrat din dragoste pentru popor se vede și din cuvintele: „Drag popor vreau să te ajut“, pe cari ni-le lasă ca moștenire și ni-le fixează în memorie, ca săvârșind fapte să le închinăm neamului și ca tot ce vom lucra să facem cu gândul de-a ajuta acest popor, din sânul căruia um ieșit.

Și acum când Dl. revizor Nistor a părăsit acest județ, dorința noastră este să nu rupă orice legătură, să nu se despartă de noi pentru totdeauna, ci să-și reamintească momentele petrecute în cercul nostru și să nu uite, că „Școala Noastră“ va fi solia credincioasă care ne va împărtăși ideile și povețele cari sperăm să ni le dea și de acum înainte.

Li dorim putere ca să poată munci cu acelaș succes și în noul post pentru prosperarea școalei și binele neamului.

M. și V.

Didactice.

Geografia în școala primară.

Motive numeroase, feliurite și însemnate determină importanța studierii Geografiei. Școala primară însă în locul prim trebuie să aibă în vedere scopul ce urmărește, să țină seamă de copil și să nu piardă din vedere individualitatea etnică a poporului și numai în locul al doilea să aibă în vedere cerințele științifice.

Scopul principal al școalei primare este educația. Prin educație promovăm puterile fizice și psihice necesare câștigării de cunoștințe, de simțire și de acțiune.

Prin Geografie putem și trebuie să dezvoltăm spiritul de observație, imaginația, iubirea față de ținutul unde locuim și de patrie, admirația față de natură și admirația și iubirea față de Dumnezeu. Deci Geografia în școala primară trebuie predată așa încât prin ea să stărnim și cultivăm în elevi spiritul de observație, imaginația, iubirea și alipirea față de ținutul unde locuiesc și de patrie, admirația față de natură și admirația și iubirea față de Dumnezeu.

Admirația și iubirea față de Dumnezeu trebuie să le stărnim și cultivăm și din următorul punct de vedere. În credința poporului nostru nu prea întâlnim convingerea conștientă, el crede fiindcă așa a apucat din moși strămoși. La temeiurile religiozității lui găsim mai mult cultul, ritualul, adică împlinirea formelor și formelelor. Misă, botez, comunie, înmormântare, toate sunt apreciate de el mai mult din punct de vedere al formei. Puțin își bate capul cu rostul acestor sacramente. În schimb ține morțiș la toate mărunțișurile rituale și obișnuite și e suportiv și credul. Cultura, care deși încet, începe a stărbate și în masele poporului nostru, pe de-o parte, iar pe de alta, sărăcia și alte neajunsuri îl silesc a mai părăsi din forme și formule. Și dacă nu ne vom îngriji de temelie nouă solidă în locul celei ce pe zi ce merge se clatină și piere, ne vom trezi că n'are nimic la baza religiozității. Deci pentru a pune bază solidă credinței poporului nostru încă trebuie să prezentăm unde numai putem pe Dumnezeu și să-l facem să-l admire și iubească.

De copil trebuie să se țină seamă, căci el nu este un adult în miniatură cum se credea în trecut. Copilul se deosebește de

omul adult atât trupește cât și sufletește. Activitatea lui spirituală e condusă mai mult de emoțiuni și instincte de cât de judecăți, raționamente și voință cu deliberare; mai mult observă, își imaginează, se emoționează și reacționează decât judecă și acționează. Activitatea intelectuală a copilului constă mai mult din observații și imaginații. Viața lui afectivă e vie. Atențiunea i-e spontană. Ii place să se ocupe fizicește. Activitatea fizică nu numai că nu-i stângenește activitatea internă spirituală, ci o promovează. Copilul îndecursul acțiunilor externe fizice observă, judecă, aplică; ba văzând că poate să facă ceva, încolțește în sufletul lui încrederea în puterile sale și văzând și azi și mâine că el poate, se naște în el râvna de a lucra și câștigă deprinderea de a voi.

Iuând în considerare toate acestea Geografia în școala primară să fie mai mult descriptivă, să-i facă pe copiii să observe, să-și imagineze, să prezinte astfel ținutul unde locuiesc, țara, pământul și întreg universul încât să stărnească în sufletul lor emoții, să provoace și cultive sentimentul iubirii față de ținutul unde locuiesc, și de patrie, admirația față de natură și admirația față de Dumnezeu: să se adreseze simțurilor, imaginației și puterii afective și să satisfacă înclinarea copiilor de a se ocupa fizicește.

Dar ce vedem! Programele și manualele de geografie sunt pline de considerații științifice, economice, industriale și comerciale, de urmăriți de întărire a memoriei, de ascuțire de judecată și de înavușirea vocabularului.

Iar predarea! In celea mai multe locuri vorbe, vorbe și iar vorbe, definiții și demonstrații. De comun să începe: „Dacă ne uităm în jur vedem că cerul se atinge cu pământul etc.“, și să mamacină noțiunea de orizont. Tot în formă de explicare și definiție să împărtășese și cunoștințele despre regiunile lumii, noțiunile de colină, deal, munte, poală, coastă, vârf, prăpastie, peșteră; șes, vale, strămoare, pas, isvor, pârâu, râu, alvie țărmuri, gură, deltă, insulă, peninsulă, mocirlă, lac, mare. Toate acestea să înșiră de pe catedră, fără să se fi făcut vre-o excursiune și să se fie observat in natură, De desemnat nici vorbă, e deajuns că se arată că sunt pe hartă. Apoi să înșiră după un anumit șablon produsele. Și ca copiii să nu rămână cu cunoștințe necomplete li-se înșiră o mulțime de plante, animale și minerale cari nici nu există în ținutul respectiv. Urmează apoi locuitorii, religia și ocupațiunea lor, administrația și împărțirea administrativă, un potop

de vorbe; doar să face introducerea în Geografie, să tratează elementele geografice! După aceasta pregătire atât de strălucitoare în lipsa de principii pedagogice! să trece la învățarea județului sau mai corect spus a hărții județului. Să arată petrecul de hârtie plin de pete colorate, de linii și de nume tipărite și încunjurându-i marginile să spunc, acesta e județul . . . , să spunc și arată cum îi este suprafața, i-să înșiră și arată munții, seșurile, râurile; să spunc cum îi este clima; i-să înșiră produsele: plante, animale, minerale; să spunc ce-i sunt locuitorii, ce religie au și cu ce să ocupă; i-să înșiră și încunjură plasele; să numesc și arată numele localităților mai însemnate și să înșiră ce se poate găsi în fiecare localitate. În forma aceasta să predă mândra și bogata noastră țară România, Europa, Asia, Africa, America, Australia, întreg pământul și universul. Rar de tot să fac călătorii fictive pe hartă și când să fac, să înșiră numai localități.

Cu modul de predare arătat în șirurile de mai sus, nu-i facem pe elevi să observe, să-și imagineze lucrurile și nu deștepăm în sufletul lor iubire față de ținutul unde locuiesc și de patrie, nici admirație față de natură, nici admirație și iubire față de Dumnezeu - scop principal al studierii Geografiei în școala primară.

Ca să putem ajunge scopul principal al studierii Geografiei, să facem cu elevii cât mai multe excursiuni pe hotarul comunii și prin împrejurimi, să-i deprindem să observe și să admire tot ce-i de observat; să-i deprindem la orientare și să intuiască toate noțiunile geografice în natură. Iar când excursiuni nu să mai pot face, să facem cu ei călătorii fictive pe hartă. Plecând, la fiecare hartă făcută după altă scară de proporție, dela locul cel mai îndepărtat cunoscut în realitate, să înaintăm dealungul văilor prin văzduh, pe șosele, căi ferate, râuri și mări observând și admirând tot ce prezintă interes din punct de vedere cultural general primar, arătând ce putem și în tablouri și în realitate. Intregă studierea Geografiei să fie călătorii, intuiții și conversații.

Ca să putem face călătorii fictive, elevii trebuie să știe ceți hartă. Pentru aceasta harta trebuie să fie predată ca literele și citirea. Aceasta o facem arătându-le și punându-i să construiască în uisip și să desemneze în plan orizontal toate elementele geografice și locurile intuite în natură. Cu ocaziunea construirii în nisip și a desenării să constatăm mereu proporția dintre construcție,

desen și realitatea construită și desenată spunând poziția de unde să vede așa, căci numai așa îi putem face să înțeleagă ce înfățișează desenul în plan orizontal, numai așa îi putem face să înțeleagă harta și să vadă pe ea teritoriile în miniatură. Cu ocazia călătoriilor fictive pe hartă să comparăm fiecare munte, vale etc. cu locuri de același fel cunoscute în realitate, căci numai așa și-le pot imagina cum pot fi în realitate.

Acestea sunt în general cele ce trebuie să le avem în vedere la predarea Geografiei în școala primară pentruca să se ajungă scopul ce urmărim prin ea.

În special, e bine să se procedeze în modul următor.

Întâiu luăm orientarea în spațiu : înainte, înapoi, la dreapta, la stânga, în sus, în jos ; deprindem pe elevi să meargă înainte, înapoi, la dreapta, la stânga ; să-și ducă mâna dreaptă la dreapta, la stânga, în sus, în jos. Apoi în curtea școlii îi punem să ne arate din care parte răsare soarele, în care apune, în care parte e la amiază și în care parte e umbra la amiază și le spunem că partea unde răsare soare se numește Răsărit sau Est, partea unde apune Apus sau Vest, partea unde e la amiază Miazăzi sau Sud, iar partea unde se întinde umbra întunecoasă ca noaptea Miazănoapte sau Nord. Le spunem și arătăm că între Nord și Vest se află Nordvest etc. Le numim regiunile și-i punem să le arate, le arătăm și-i punem să le numească. Îi punem să meargă spre fiecare din regiuni și să ne spună că dela fiecare înspre cutare regiuni cine și ce se află etc. În sala de învățământ îi punem să ne arate încotro se află regiunile ce numim și să ne numească regiunile arătate ; să ne spună care este peretele dinspre fiecare regiune, ce se află în și pe peretele dinspre cutare regiune ; cine și ce se află dela fiecare înspre diferitele regiuni ; cine și ce se află dela elevul numit înspre fiecare regiune etc. Dupăce se știu bine orienta atât afară cât și în sală, atât dela dâșii cât și dela anumiți conșcolari ori lucruri în toate direcțiile, punem pe unul să facă în mijlocul spațiului gol de dinaintea băncilor un punct, pe altul să tragă din acel punct spre Est o linie de anumiți metri, pe altul una spre Vest tot de-atâția metri, pe al treilea una spre Sud totatât de lungă, pe al patrulea una spre Nord la fel, pe al cincelea una spre Nordvest etc. Apoi așezăm tabla să-i fie mijlocul deasupra punctului, îl însemnăm pe tablă și punem pe unul să facă întregă linia ce merge spre Est. Dacă ne spun, că nu se poate fiindcă nu e atât de mare

tabla, îi vom face să măsoare linia și să vadă că se poate face mai mică pe tablă; constatăm de câte ori mai mică se poate face și punem să o facă. La fel să procedeză și cu celelalte linii. După ce s'au desenat liniile scriem pe capătul fiecăreia începând cu cea dinspre Nord numele ei și în un colț de câte ori e mai mică fiecare precum și desenul de pe tablă decât roza vânturilor de pe padiment în formă de împărțire. Apoi ridicăm tabla și o așezăm în diferite părți ale salei constatând că orinunde o așezăm, în clipul desenat pe tablă Estul se află la mâna dreaptă, Vestul la mâna stângă, Nordul în sus și Sudul în jos etc. Îi punem să plece dela un punct făcut pe cealaltă parte a tablei înspre toate direcțiunile regiunilor. În forma aceasta le intuim regiunile pe desen și îi facem să se orienteze pe el. După ce se știu orienta bine și pe desen (și hartă), facem planul salei de învățământ în miniatură măsurând și constatând de câteori mai mic se poate face și unde se desenează fiecare parte. Asemenea se fac planurile școlii, curții și a grădini, comuna; la desenarea planului comunei nu mai putem măsura, aici proporția o luăm aproximativ. După desenarea planurilor mai sus înșirate, e bine ca imediat, până ține vreme bună, să se facă excursiuni pe hotarul comunei, și dacă cere trebuința și în împrejurime, și să se întuiască toate elementele geografice ce sunt pe hotarul comunei și în împrejurime. După excursiuni să le arătăm și să-i punem să construiască elementele intuite în nisip. Fiecare element construit în nisip să li-l arătăm cum să desenează în plan orizontal și să-i punem să-l deseneze. La construirea în nisip și desenare să nu uităm a le atrage atențiunea și a-i face să-și dea seama de poziția și proporția semnalată în partea generală a celor ce trebuie să le avem în vedere la predarea Geografiei. După intuirea, construirea în nisip și desenarea elementelor geografice să construește și desenează comuna și hotarul ei; să conversezească despre comună, locuitorii ei, religia și ocupația lor, despre administrația comunei și să spună eventualele legende în legătură cu comuna și hotarul ei.

După cunoștințele referitoare la comună și hotarul ei, căștigate și împărtășite în modul arătat mai sus, să trece la cunoșterea județului. Aceasta să întâmplă așa, că învățătorul pe harta de perete iară elevii pe hărțile lor, plecând dela locul cel mai îndepărtat cunoscut de toți în natură, înaintează pe vale, eventual șes călătorind fictiv, observând, intuind și descriind tot ce în-

tălnose vrednic de știut din creațiunile naturii și ale mâinii omenești. E bine să-i deprindem să-și imagineze că călătorește cu aeroplanul privind de sus lucrurile și când le prezentăm, indecursul călătoriei, vre-o vedere sau altceva, să-și imagineze că ne-am coborât și privim acele lucruri. Ce ușor s'ar putea provoca iluzia călătoriei cu aeroplanul când ar avea înaintea elevii hartă relief. La început spune învățătorul ce se observă și elevii îl urmăresc cu imaginația, pe încetul însă e bine să-i pună pe ei să spună ce observă privind harta și dânsul numai să le spună numele, să le descrie comparându-le cu lucruri asemănătoare văzute de clovi în natură și să le arate discretile materii demne de cunoscut din ținutul respectiv, dacă le are. Călătorind fictiv pe toate văile și câmpiile județului în forma arătată mai sus, se va precurge întreg județul. După fiecare călătorie fictivă făcută pe o vale sau pe o câmpie, să se construiască relieful ei în nisip, apoi să se deseneze în plan orizontal. Când vom să ne convingem ce și-au însușit elevii și-i întrebăm asupra materiei parcurse, e bine să-i obișnuim ca ținutul despre care vorbesc să-l deseneze prin o schiță cât de sumară. După terminarea călătoriilor să face o sistematizare a suprafeței, elinei, productelor, animalelor, mireralelor și a locuitorilor județului, asupra religiei, ocupațiunii, gradului de cultură și a stării economice a locuitorilor județului; iar după acestea li-se împărtășese cunoștințe de administrația județului.

În forma acesta facem cunoscute văile răcoroase și mănoase străbătute de ape cu vase plutitoare; munții uriași scrijelaiți de pâraie repezi a căror limpede apă mușind groaznic se prăvălește printre acelea amenințătoare stânci de piatră ce plac vederii și-o înspăimântă totodată și acoperite cu păduri stufoase în cari ursul se plimbă ca un domn stăpânitor, în pânțelele cărora zac comorile minerale celea mai bogate ca sarea, fierul, arama, cărbunele, plumbul, aurul, argintul, petrolul și gazul metan; dealurile înverzite cu cirezi de vite și pomi roditori; câmpiile cu lanuri ce se leagănă în vânt ca undele mării; satele tupilate cu căsuțe albe necunjurate drăgălaș de livezi bogate; orașele sgomotoase; drumurile ca pielea întinsă, pe cari înaintează care trase de boi plăvani, căruțe răpite de cai focoși și automobile ce saltă din deal în vale; căile ferate, pe cari duc accelerate și trosnesc povărale încărcate; locuitorii ce brațul gol apasă în coarne și răstoarnă brazde-adânci, culeă iarba de prin lunci, o întoarnă și-o

sentură și'n căpiți apoi o-adună și cântând doine în cor adună bielsngul fertilului ogor, iar în zi de sărbătoare; în fața sfântului altar, plecându-și fruntea mic și mare, se roagă fiecare, și-apoi sub tei umbroși sau în vre-o șură, bătrâni și tineri la horă se adună și ce mai chiu și câtă glumă, cât dor și câtă poczie se revarsă din chiuituri, ghicituri și snoave; și închântătoarea mare: toate frumusețile și bogățiile țării noastre. Apoi sistematizăm cunoștințele câștigate în decursul fermecătoarelor călătorii și comunicăm forma de guvernământ.

Așa facem cunoscută bătrâna Europă, popoarele ei, cultura și produsele lor; țările ei și legăturile țării noastre cu acestea țări. În urmă și aci sistematizăm.

În forma arătată facem cunoscute: patria Mongolilor, a Negrilor, a Indienilor și a Malacizilor, facem cunoștință cu ei îșiși: cu Mongolii, cu Negrii, cu Indienii și cu Malezii, cu cultura și modul lor de traiu. La fiecare continent facem sistematizare.

După colindarea în toate părțile suprafeței pământului, ne înățăm cu imaginația departe, departe în văzduh și deacolo privind facem cunoștință cu uriașul ghem. Apoi ne îndreptăm privirea către cochetătoarea Ileana Cosânzeana. Nu trecem cu vederea nici pe „nemuritorul și recele“ Luceafăr și cicalați frați ai lui. Și'n urmă înarmați cu sticle scutitoare și întreaga putere a imaginației ne îndreptăm privirea către Făt Frumos, în a cărui față cu ochii liberi nu poți privi de strălucitor ce e. Apoi îndepărtându-ne și mai departe în văzduh și privind cu imaginația spre toți uriașii mai sus înșirați, vedem cum uriașul nostru ghem se sucește mereu roată și se învârște ca o găină beată, cum luna ca o fată bălaie dă târcoale în jurul pământului cochetând mereu, cum frații pământului ca și aceasta continu dau ocol bătrânului - tânăr soare, cum miile de lieurici aleargă nebunatic păstrându-și fiecare tactul fără a se ciocni niciunul. Și văzându-le toate acestea nu putem să nu ne întoarcem ochii sufletești către Preaințeleptul și Atotputernicul care le-a plănuit și făcut.

În forma aceasta predată Geografia e imposibil să nu placă, să nu cultive spiritul de observație și imaginația, să nu stârneasă iubire și atragere față de ținutul unde locuim și de patrie, să nu trezească admirație față de natură și admirație și iubire față de Dumnezeu; să nu formeze sufletul și să nu procure cunoștințe durabile.

G. Capătă.

Literatură.**Mi-e inima mărgăritar . . .**

*Mi-e inima mărgăritar
Svârlit în apele vieții . . .
Mi-e inima mărgăritar
Strălucitor curat și rar
Și ros de apele vieții . . .*

*Atâtea valuri surpătoare
Se svântură, de ani, prin ea . . .
Atâtea valuri surpătoare
Ea le-a sfărmat biruitoare
De când se svântură prin ea . . .*

*Imi plec urechea și ascult
Șuvoiul apelor spumate,
Imi plec urechea și ascult
Cum freamătă — turbat tumult —
Șuvoiul apelor spumate . . .*

*Și gându-mi luminează clar
— Un far pe apele vieții —
Și gându mi luminează clar:
Mi-e inima mărgăritar
Svârlit și ros de apele vieții . . .*

Gheorghe Poporici

Salcâmul . . .

*Salcâmul ar putea să-ți spună
Din fața ferestrei tale
De câte ori mă încunună
Cu umbrele lui amicale.*

*Când e tăcere în comună
Cum singur străjuiesc pe cale
Și 'n isbucnirea de furtună
Mă năpădesc fiori de jale.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Când peste mine noaptea brună
Iși cerne visurile sale
Și dorurile mi-le 'nhumă
In lutu-atâtor ideale . . .*

Salcâmul martor să ți o spună . . .

Ioan Iordache.

Dări de seamă.

Serbările „Astrei“,

Poporul sălăjan și arta lui.

Marile manifestații național-culturale pe cari le-a aranjat „Astra“ în Sălaj în acest an au luat proporții uriașe. Au alergat la aceste serbări Români din toate părțile țării, pentruca toți laolaltă să aducă un prinos de recunoștință memoriei lui Mihai Viteazul și amintirii lui Simion Bărnuțiu.

Basarabeni și Ardeleni, Munteni și Bănățeni, Moldoveni și Ungureni s'au întovărășit la serbările dela Zălaul, făcând prin aceasta o dovadă mai mult despre unirea noastră sufletească, iar prin yhora mare pe care au jucat-o în piața Zălaului domni și țărani din toată țara, s'a pus temelie mai solidă înfrățirii noastre, a celor cu inima română.

Cele trei zile de serbări au avut darul să trezească la o viață nouă pe Românii acestor părți și să le arate calea pe care trebuie să o urmeze în viitor. Sălajul a făcut făgăduință la serbările acestea, că în viitor va face totul pentru a întări românismul în aceastea părți, cari au fost mașter tratate de stăpânirea trecută.

Nu vom încerca noi să facem o dare de seamă amănunțită asupra mersului serbărilor și a celor observate la noi. Vom reproduce aci o dare de seamă obiectivă, pe care a scris-o unul dintre cei mai dibaci mânători ai condeifului românesc, dl A. Lupeanu. Ochiul străin vede totdeauna mai bine și mai fără părtinire. Iată ce scrie dl A. Lupeanu în gazeta sa „Unirea Poporului“ dela Blaj, sub titlul: Cu „Asociațiunea“ în Sălaj și „Expoziția de artă țărănească în Sălaj.“

„In anul acesta „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român ne-a cheinat la adunare în ținutul Sălajului, la Zălaul. Și am plecat cu inimi tremurătoare, știind că în

timpurile de robie, orașul Zălau, după Dobrițin, a fost cel mai turbat cuib al șovinismului unguresc. Ne tremurau inimile la plecare, nu de teama că ne vor putea gătui strănepoții lui Tuhtum cari sunt astăzi blânzi ca mieii, ci ne gândeam: Ce jale poate să fie în țara, pe care au stăpânit-o și au stors-o împințenții lui Tisza și ai lui Apponyi o mie de ani și mai bine? Asupriți și ingenunchiați am fost și noi Târnăvenii și Murășenii în Ungaria de neagră pomenire, dar oricum, noi tot am fost mai la largul nostru, am avut o carte, o școală românească, un cântec național, o țarie în vecinătatea noastră cu frații de peste Carpați. Însă ce s'o fi ales de satele românești ale Sălajului, peste cari au fost poruncitori patrioții cei blăstâmați din Zălau lui Wesselényi?

Cu asemenea gânduri am plecat la adunarea cea mare din acest an a „Astrei“ noastre culturale. Ne-am dus cu inimile strânse de teamă și ne-am întors veseli și fericiți. Sălajul al nostru a fost în timpurile lui Gelu, când au năvălit barbarii din negura stepelor răsăritene în frunte cu Arpad; al nostru este și astăzi, precum al nostru va fi deapaururi, în veacuri de veacuri! Apele furtunoase și tulburi au trecut, ca un vis rău, iar pietrele celea oțeloase și adânc înfipite în inima pământului, Românașii noștri, bravi și neclintii, au rămas! Sălajul este al nostru, precum ale noastre sunt Târnavele, Mureșul, Crișurile, Oltul, Streiul și Bega. Tot o țară, un pământ, un popor!

Drumul spre Zălau.

Drumul nostru a dus dela Ciucea, de lângă izvoarele Crișului, peste prelungirile Meseșului, prin Crasna, tot printre Români, peste miriști aurii, muncite cu sudoare românească. Un sat frumos, la cotitură de drum spre Zălau, Vârșolțul, ne arată case curate, șuri mari pline de rod, și o biserică măreață, în care icoanele au aceeași podoabă de ștergere ca și pe Secaș, ori pe Olt, spre Brașov. Afară, la câmp, aceleași lanuri de porumb (eucuruz) cu floarea soarelui în brazdă. Iar pe lângă văi, pe prundișuri cu iarba mărunță, cărduri de găște, pe cari le păzesc fetițe cu ochi negri ca mura, sânge curat din coloniștii lui Traian dela Fibrn.

Când coborîm în Zălau, pe inserate, întâlnim cară ce vin dela târg, pe cari le mână săteni cu fețe sănătoase, deschise, căroro dându-le binețe, ne răspund călduros și cu prietinie:

— Alduiască-vă Dumnezeu, domnișorule!

Portul le este străin, adevărat, mai bine zis: este neobișnuit pentru ochii noștri cari venim tocmăi din inima Ardealului; pălării de paie cu marginile plecate, cămăși scurte cu pumnișori strâmți și izmone (gaci) largi, cum poartă ungurii dela pustă; dar sufletul și inima e aceeaș, ca a Românilor de pretutindeni.

Zălaul însuși, orașul, locuitorii din palate și din casele cu etaje, înafară de câteva zeci, ori sute, de funcționari și de ofițeri, este încă ungureș și ovreș, cari n'au uitat zilele lor de răsfăț, ci te măsură și-acum cu ochi ponciși și semeti. Neguștorii de prin prăvălii nu vreau să-ți răspundă românește și străzile sunt pline de sporovăială ungurească. Durere, am auzit și românce de-ale noastre, domnișoare cu școală dela Cluj ori dela Oradea, vorbind mai ușor și mai cu plăcere limba lui mek-mek și a lui nak-nek . . .!

Însă satele din jur, de pe sub Rez, dela Meseș până la Moigradul străbun, de pe Crasna în jos, până la Carei și Baia mare, sunt toate românești, curate și vrednice, cari nu s'au lăpădat niciodată de limba și de datinele lor străbune. Ortelecanii din poarta Meseșului sunt tot atât de români și dela roată, ca și cei dela Tilișca, ori din Vadul Făgărașului.

Ungurii din Zălau n'au prea fost bucuroși, firește, de adunarea „Astrei“. Unii au primit cu greu pe oaspeții români în casele lor, iar alții nu i-au primit de loc. Pe la ședințele noastre nu i-am văzut, decât la împușcat porumbei nevinovați, în marginea oborului. Acolo erau cei mai nialcoși unguri ai ținutului și ai Zălaului, cu pușca în mână, între bieții porumbei sfărtați de alice.

Basarabenii se înfrățesc cu Ardelenii în jurul „Astrei“ culturale.

Serbările „Astrei“ au fost mărețe ca întotdeauna. La ședințe mulți cărturari dela Blaj, dela Sibin, din Cluj, dela Șimleu și din alte orașe cu dragoste de carte și de cultură românească. Mișcătoare a fost sosirea Basarabenilor, în frunte cu I. P. Sf. Sa Arhiepiscopul Gurie și cu d. profesor Ghibu, apostolul lor. Între dâșii erau și pribegi moldoveni de peste Nistru, cari ne-au adus jalea Românilor din Bolșevicia, doritori și ei de învățatură, și de simțirile românești aprinse.

Induișoțor peste măsură a fost graiul tinărului Savu Țăranu dela Tiraspol, care în limba dulce și moale a Basarabiei ne-a spus cu inima tremurătoare:

— Am venit să Vă spun, iubiiți frați, că și noi Moldovenii de peste Nistru vrem a vorbi românește, cu Regățenii, cu Bucovenii și cu Ardelenii. Și vă rog, cu foc și iubire, să vă gândiți azi și întotdeauna la Românii de peste Nistru, cari în 5—6 ani de când au fost ruși dela sânul Patriei stămoșești, nu s'au străinat și vorbesc așa cum eu am vorbit aici!

Ședința de Duminică dimineața, din 12 Sept. s'a trecut cu salutările spuse Aștroi de către feluritele societăți surori și delegații. E bine să însemnăm aci, că adunarea s'a început cu slujba dumnezească din biserica unită și cu rugăciunile I. P. Sf. Sale Arhiepiscopului Gurie, în bisericuța de frunzar din mijlocul pieții Zălaului. Lume multă a ascultat acestea sfinte slujbe, iar țaranii satelor din jur în frunte cu preoții lor, au umplut piața cea lungă și au străntorat deabinelea statuia contelui Wessclényi, care, așa împietrit cum este, se va fi simțit foarte rău între cămășile aspre ale țărănimii noastre. Am văzut copii ștregari, cari i-s-au urcat pe umferi, pe brațe, și ascultau deacolo troparele slujbei românești biruitoare.

Copiii și Poporul.

După adunare s'a vizitat expoziția de copilași, în curtea școlii normale de stat. Sutele de copilași cu obraji bucălai, ne-au dat o priveliște care nu se va uita curând! Atâția ochișori limpezi ca roua și atâtea fețe sănătoase, ne-au dat chezășia, că viitorul nostru în țara Sălajului este asigurat și că la Porțile Mosoșului avem un popor sănătos, vrednic și mândru, iubitor de copii și priceput. Conferența d-lui Dr. Ilea din Sighet despre îngrijirea copiilor a făcut mare bucurie părinților, dând o mulțime de îndrumări și de învățături prețioase.

Expozițiile.

Expoziția de artă țărănească pe care am avut ocazia s'o vedem în sălile școlii normale din localitate este desigur una dintre cele mai alese și mai prețioase manifestații ale poporului sălăjan în aceste zile de praznic național. Poporul bun și brav, care ne-a dat priveliștea pitorească a conductului etnografic și minunata expoziție de copilași bucălai a ținut să-și arate și bogăția foarte caracteristică a industriei sale casnice. Ochii numeroșilor vizitatori cari au trecut pe la școala normală, au putut să aibă clipe de înaltă și aleasă desfătare

Peretii și mesele sălilor de expoziție înfățișează un admirabil caleidoscop de culori, de brănețe, de pușori și de ciurele, pe cari acul harnic și suveica măiastră a țărancelor sălăjene le-au vrăjit pe câmpul alb al pânzei aspre și al bumbacului. Căpă-

tâiere și țolișoare minunate te întâmpină la tot pasul. Ii și cămăși, migălite cu răbdare multă în zile de iarnă, ori în după-amiezi dalbe de vară în umbra dudului din curte, îți râd, discret și atrăgător, din fiecare colț. Motive grele, lucrate în uimitoare dărnicie de arnicu, te fac să constăți simțul de jertfă al țărâncii noastre, când este vorba de frumos și de podoaba casei sale.

În arta țărănească a Sălajului se pot urmări distinct două grupă de motive, determinate de așezarea cătunelor și satelor: dela munte și calea dinspre șes. Muntencele au în opera lor artistică ceva din nostalgia zărilor de amurg sau din umbra poenilor de codru, predominând culoarea galbenă a apusului de soare după culmi, ori petelor de întunerec din desisuri de codru. Fi-cele câmpiei sunt inspirate de bogăția variată a covoarelor de flori din livezi, de maci, ori de ochișorii mărunți și visători ai garoafelor sălbatece de prin ierburi.

Sălajul este apoi țara florii soarelui, care împânzește toate colinile și marginile de porumbiște. Ați remarcat poate, că velințele și covorașele expuse la școala normală prezintă toate un ansamblu de galben roșietic, pătat de negru și de verdele deschis al plantei îndrăgostite de soare.

Expoziția de artă țărănească dela școala normală este opera alor 25 comune, de dincoace și de dincolo de Meseș, de sub Codru, de sub Rez și din ținuturile orașului Carei. Înșirăm aici această seric de sate, pentru lauda pe care o merită și pe care le o dăm cu toată căldura. Iată aceste sate cari și ca numiri prezintă un deosebit interes: — Aghireș, Fetindia, Cătel, Moigrad, Pria, Ortelec, Zălan, Chechiș, Creaca, Bogdana, Buciumi, Bodia, Treznea, Var, Tihău, Asuajul de sus, Chieșd, Asuajul de jos, Bârseul de sus, Băița, Bicazi, Corni, Sălsig, Halmășd și Moftinul-Mic.

Obiecte au fost în total peste 300 bucăți dintre cari remarcăm în chip deosebit următoarele:

1. O ie cu altiță pe umăr, guleraș îngust și admirabile decoruri în roș și negru, prezentând forme arhaice pe care o expune Onica Iosip lui Vasile din Bicaz. Acestei meștere femei propunem să-i se dea diplomă de recunoștință cu mențiune de laudă. No. 58 b.

2. O foaie de pernă țesută în negru cu forme discrete și de o înaltă armonie, motive exclusiv românești, din timpul când influența străină nu și-a dat încă dezastruoasele ei urâtenii; o expune Anisia Marcean din Chechiș. Mențiune cu laudă. No. 30 d. 2.

3. Un ștergar (proșop) cu motive românești pe fond negru, expus de Silvia Gherman. I. Teodor din Chechiș. Aceeaș mențiune cu laudă. No. 40 a.

Mai remarcăm o ie cu brânele a soției lui Ion Prune din Moigrad, un căpătâier al Floarei Dulf din Sălsig; un covor al doamnei protopopese Murșan din Chechiș; un șort de lână al Ouiții Barjac lui Tolaș din Treznca; o ie în ciurel a Floarei Podina din Băiță; un proșop al soției lui Dionisie Olar din Buciumi; o foaie de pernă a Anisei Milaș din Cățel, o furcă de tors a Mariei Pârcaș din Pria.

Laudă și mențiune specială merită d-na protopopească Gh. Mareșeanu din Moftin care a expus singură 10 modele și pe cât am fost informați, exercită o binefăcătoare influință asupra unui ținut întreg cu războaiele sale de țesut. Femeile o duc din mari depărtări cu trăsura să le ajute la nevedit și să le dea îndrumări.

Aceeaș laudă se cuvine d-lui învățător Gavril Gălgău din Halmășd cu doamna, cari au un adevărat atelier de îndrumare pentru ținut: D-l Gălgău pentru bărbați, iar doamna pentru femei.

Remarcăm industria țărănească de olărie din Tihău și Băiță și industria de corfe din Var; precum și expoziția de covoare a Atelierului de țesătorie din Carei.

În temeiul acestora propunem onor. Adunării Generale să se distribuie diplome de recunoștință tuturor exponenților țărani, ca să aibă o meritată bucurie pentru clipele de înălțare pe cari ni le-au procurat, cum și călduroasă mulțumită tuturor acelor domni din Zălau cari au colecționat obiectele expoziției, indeosebi d-lor profesori Grațian Capătă și Nicolae Oșiau șefii și aranșatorii principali ai expoziției.

S'a mai putut vedea la Zălau o expoziție minunată de poame, care arată bogăția pământului sălăjan și priceperca vrednică de toată lauda a cultivătorilor de pomet și de legumi.

Înimile noastre au fost însă încântate după masă, când am văzut șiroagul satelor, în frumos și voinicesc conduct etnografic. Treceau călăreții români, printre palatele Zălăului, ca ostașii lui Pinteza Viteazul în vremuri de demult; tot flăcăi zdraveni și inimoși, cari își jucau caii în mărăș trap buestru, ca grenadirii. S'au înșiruit apoi carăle cu câte șase boi, cu coarnele împodobite, cari aduceau șezători și nunți între cari o mireasă adevărată, pe care a cununat-o chiar acolo, în Zălau, Păr. canonic Dr.

Victor Macaveiu dela Blaj. Tinerii Ion Maștan și Ana Chișiu din Ortelec, fericii miri și-au început cărările vieții lor împreună, în binecuvântările tuturor oaspeților „Astrei,” luând cinste câteva mii de lei dela atâția nuntași aleși.

Am văzut în conduct satele Hercelean, Treznea, Cățelul, Ciunărna, Aghireș, Fetindia, Recea, Ortelec, Mirșid și Badon, având toate țărani frumoși, fete gătite ca Cosânzicelo, și femei bune de gură și de cântec. Terfălițele din cară ne intimpină cu chiuituri ca acestea :

Dragu-mi de Dumneavoastră
C'ați venit n'aintea noastră !
Dragi mi-s domnii de român,
Ca vara floarea de crin !

*

Pântru-accia-am vint la nuntă
Să ne facem voie multă !

Uiu-iu, uiu-iu, uiu-in !

*

Răstona Zălaul de cântec, de uruit de cară și de tropot de voinici. Ungurii de prin palate pândeau la geamuri și schimbau fețe-fețe la năvală țării și a frumuseții satelor noastre. Și n'au avut somn în noaptea următoare, frământați de vise rele și de stafii.

*

Ziua a doua a serbărilor a trecut cu rapoarte și cu discuții asupra lucrărilor „Astrei“. Blațul nostru, ca totdeauna, și-a avut cuvântătorii săi, ascultați cu drag și răsplățiți cu urale. Incredutăm aici cu mare bucurie, că preoțimea română unită din Sălaj a luat parte la toate serbările „Astrei“ în număr deplin, având orator inimos și mult aplaudat pe Păr. Grațian Flonta din Cățelul, o mândrie a clerului nostru din Sălaj. Au venit preoții noștri cu preotese, cu copii, cu domnișoare cu tot, cari au adus atâtea costume frumoase și atâta veselie și sănătate tinerească în balul de Luni seara, din sala teatrului orașănesc.

Monumentul dela Guruslău.

A treia zi Marți în 14 Septembrie, serbările „Astrei“ au continuat la Guruslău pe dealul Cipeșului, unde în 1601, la două zile ale lui August, Mihai Viteazul a zdrobit oastea ungurească a lui Sigismund Batory, umplând toatr văile de oase și de arme rupte, pe cari ploile le scot uneori la lumină, printre șirele

de porumb ori prin miriștile de grân auriu. Pe dealul biruinței românești „Asociațiunea“ a ridicat un măreț monument de granit, care se vede din mari depărtări vestind trecătorilor faima vitejiei românești. Monumentul a fost stropit cu apă sfințită și dl Alex. Lăpedatu, vestitul istoric a înviat clipele luminoase când marele voevod a frânt mândria unгурului nestatornic și s'a făcut stăpân pentru a doua oră pe țara Ardealului. Țăranii sateilor din jur au venit la monument, cu prapori și cu preoți îmbracați în odăjdii, făcând altar național din peatra mult grăitoare de pe dealul Gârulăului.

La mormântul lui Bărnuțiu.

În după-amieza aceleas zile am căutat cu toții, și cărturari și preoți și popor, mormântul nouitatului apostol al Ardealului dela 1848, Simion Bărnuțiu, care își doarme somnul veșnic, în satul său de naștere Boeșa română. Alături de acest mormânt o biserică bătrână de lemn ne-a arătat tăria în credință a strănepoților lui Bărnuțiu și dragostea lor de amintirile trecutului. Un parastas îndușșetor s'a slujit acolo, afară între pruni, de preoți numeroși în frunte cu Păr. canonic Grigorie Pop dela Gherla. Dl. Bogdan, Duică, marele cărturar dela Cluj, a rostit un pătrunzător cuvânt de pomenire, adânc simțit și înțeles deplin de toți cei cari l-au auzit, iar profesorii blăjenii, în frunte cu Păr. Dr. Macaveiu, au așezat un mănunchiu de flori pe piatra de pomenire a aceluia care din Blaj a pornit pe drumul gloriei sale curate.

Astfel s'au încheiat serbările „Astrei“ în Sătaș, cu pomenirea eroului Mihai, și cu lacrimi calde și cu flori proaspete pe mormântul celui ce a fost apostolul Românismului în zilele de reinviere ale neamului nostru!“

Până aci raportul dlui A. Lupeanu. El ne dă o intuitivă icoană asupra serbărilor, atingând unele chestiuni la ordinea zilei, peste cari au trecut cei mai mulți raportori, cari s'au ocupat în diferitele gazete și reviste de serbările „Astrei“. Pentru acest motiv și pentru frumuseța expunerii am ținut să reproducem la acest loc tot ce a scris dl. Lupeanu despre serbări.

Asupra unor chestiuni a căror subiect ne-a fost dat de acestea serbări vom mai reveni la acest loc.

L. Gh.

Activitate extrașcolară.

Un lucru binefăcător școalei și poporului.

În primăvara anului curent, s'a prezentat la primăria comunei noastre, — afirmative și la celelalte primării din plasă — un trimis al ministerului de agricultură, care a apelat la sprijinul dlor notari comunali de-a îndemna țărani să îmbrățișeze sericicultura. Poporul, necunoscând acest ram de cultură, adevărat izvor de venit, a rămas pasiv.

Nereușind a distribui din ouăle aduse, susamintitul trimis a venit și la noi la școală și ne-a rugat ca cel puțin noi învățătorii ca luminători ai poporului să nu-l refuzăm și să ne angajăm a cultiva împreună cu elevii școalelor un evant oarecare de viermi de mătasă. Apreciind importanța sericiculturii din punct de vedere al educației poporului, al economiei naționale pe cum și al școalei, ne-am angajat care la 20, care la 40 grame ouă, în raport cu populația școlii. După cum sunt informat, așa s'a procedat și la alte școli din plasa Valea lui Mihai.

Suntom la începutul anului școlar și ar fi bine să ne îngrijim din bună vreme să dăm prin școală dovadă palpabilă pentru popor, că în școală se muncește pentru binele și prosperarea lui; să ne îngrijim a deprinde pe școlari cu cultivarea viermilor de mătasă.

Cred că ar fi conștient ca încă de pe acum să intervină autoritățile noastre școlare la ministerul de agricultură, ca să se aprovizioneze fiecare școală, la timpul său, cu un evant de ouă pentru cultivarea viermilor de mătasă, în proporție cu duzii ce sunt în fiecare comună. În ce privește înmulțirea duzilor, să se roage ministerul agriculturii să dăruiască din pepinериile statului duzi și să intervină la ministerul de interne să impună autorităților administrative sădirea pomșorilor de duzi dăruiti, pe marginea drumurilor și șoselelor sau alt teritor comun al apropiat,

Este superflu de-a aprecia aci importnața sericiculturii. Pentru a putea deprinde pe popor să se ocupe cu sericicultura se cere ca noi învățătorii să le pemergem cu exemplu, înjghebând în mod cât de primitiv un mic local pe lângă școală, care peste iarnă ar putea servi pentru alte scopuri, iar din 10 Mai — 10 Iunie, la cultivarea vermicilor el mătasă. Din venitul obținut prin cultivarea viermilor dn mătasă cu ajutorul elevilor am avea posibilitatea de a ne providea din an în an școala cu nenumărate rechizite, material didactic, manuale școlare pentru copiii săraci etc. Munca ce o cere acest ram de cultură e foarte bagatelă și o pot executa copiii și chiar bătrânii neapți pentru altă muncă în puțin timp, numai una lună. Cultivarea vermicilor de mătasă la școală, prin colaborarea elevilor cu a învățătorului nu împedecă bunul mers al învățământului. Din 10—15 Mai până în 10—15 Iunie și așa se fac répeiři generale cari se pot face și ocupându-ne cu vremii de mătasă.

Venitul, ce l'am obținea, întrebuintându-l pentru cele școlare, ar spori înzecit rezultatul muncii învățătorului; iar învățătorul — având la îndemână toate lucrurile de care are nevoc, — n'ar fi condamnat la munca detestabilă și istovitoare de până acuma, ci într'un mod distractiv, plin de plăcere, s'ar trezi cu un progres uimitor în raport cu cel de până acum, mai trainic și practic pentru viață. În această formă am putea satisface principiilor Școalei active.

Cred că cu părerea mea susdescrișă, sunt de acord toți colegii devotați școalei; iar pornirea intensivă a culturii viermilor de mătasă în modul sus descriș atárnă dela îmbrățișarea cu căldură a acestei idei de cei ce au posibilitatea să o pornească.

Gavril Hoblea

inv. dir.

Note și observări.

Rolul învățătorimii ardeleni în trecut și viitor.

— D. Ion Petrovici, ministrul instrucțiunii despre învățătoria română din Ardeal. —

În zilele de 29—30 Aug. s'au adunat la Brașov învățătorii ardeleni spre a-și schița lărgirea orizontului și a țărîmului de activitate, în condițiunile dictate de noua situație a românismului.

D. I. Petrovici, ministrul instrucției publice, în substanțialul discurs, rostit la acest Congres, a formulat noi și necesare obiective misiunii naționale a învățătorului român de dincoace de Carpați.

„Ordinoară, a spus d. I. Petrovici, când erați izolați, erați datori să apărați sufletul românesc al ardelenilor de conțopirea lui în sufletul altor neamuri, altor rasse; acum trebuie să revărșați dv. sufletul românesc în sufletul altor rasse“.

În cadrul, protivnicelor împrejurări din defunctul imperiu habsburgic, cultura românească din Ardeal a trebuit să aibă o funcțiune statică, de conservare și dăinuire. Învățătorul român — alături de preot — a știut să împlinească această funcție, cu nobilă vrednicie, cu o calmă, dar efectivă îndărjire, cu un impresionant eroism într'o atitudine de simplitate.

Rolul nostru de națiune dominantă ne împune astăzi și o hegemonie spirituală: civilizația românească are adunate în cursul istoriei suficiente bogății, iar geniul neamului nostru, pe lângă opera culturală realizată, cuprinde în forța-i creatoare și rezerva-i de energie, sigurile posibilități ale unei splendide creațiuni.

Din această bogăție a sufletului românesc, avem ce revărsa în sufletul neamurilor care conviețuiesc cu noi, iar această revărsare de spiritualitate va fi o contribuție în plus, cea mai prețioasă contribuție, la stabilirea completă și definitivă a coeziunii tuturor elementelor care intră în compoziția Statului Românii Mari.

Al doilea postulat de activitate cultural-națională a învățătorilor de dincoace de munți, formulat cu o fericită putere de expresie de d. ministru al instrucției publice, a fost acțiunea către o cât mai intimă apropiere sufletească între toate ținuturile României Mari, prin oșirea din prejudecățile locale, prin ruperea granițelor provincialismului și zăgazelor regionalismului, pentru desăvârșirea unității românismlului integral.

Factorul didactic din Ardeal, a spus dnul I. Petrovici, ministrul instrucției publice, trebuie să se ridice la mentalitatea de rasă, de neam. Copiii trebuie crescute în așa fel ca să nu mai știe că fac parte dintr'o regiune anumită, ci trebuie crescute nu ca moldoveni, ca basarabeni, ca olteni ori ardeleni, ci ca români“.

Intr'adevăr, nimeni, mai mult decât învățătorul nu este chemat să contribuie la atât de necesara unificare și închegare sufletească a românismlului din toate colțurile țării întregite. Și în realizarea acestei unități sufletești unul din cele mai importante roluri îi revine învățătorului român din Ardeal, oțelit în luptele din trecut.

După „BIRUINȚA“.

Cultivarea graiului românesc.

Intre notele cele mai caracteristice: *limba, portul și obiceiurile*, prin cari se deosebește un popor de altul, locul cel dintâi îl ocupă *limba*. În vreme ce lipsit de obiceiuri și port național, un neam se mai poate menține, fără limbă, nu poate exista. Ea este cel mai scump și temut tezaur al unui popor. Cu ajutorul ei își exprimă eugetele și sentimentele și își asigură un caracter național, absolut independent de alte popoare cu cari poate avea alte note comune, afară de limbă. Prin limbă trăește și fără de ea moare.

De aici se explică faptul, că toate popoarele dau cea mai mare atențiune cultivării limbii naționale. Pe lângă toate vitregitățile timpurilor aceasta tendință s'a urmărit în pârmanență și la noi, mulțumită căreia avem o limbă frumoasă, sonoră și bogată, care poate rivaliza cu multe limbi, iar pe altele le chiar

întrece. Tot la acest nivel stă și literatura. Aceasta nu le spun eu, ci străinii, cari ne cunosc limba și literatura.

Desvoltarea și perfecționarea limbii cade în competența savanților și literaților noștri, de cari har Domnului nu suntem săraci. Datoria noastră a celorlalți și mai *cu seamă a învățătorilor* din tot locul, este, ca să o *cultivăm prin graiu și să cetim mai mult românește*. Lucruri pe cari mulți dintre noi nu le fac. Te revolti, când și astăzi după 7 ani de împărăție românească auzim învățători, funcționari și particulari români vorbind și cântând între ei în alte limbi, pe la noi ungurește, — nesiliți de nici o împrejurare, — spre bucuria acelor a căror limbă o vorbesc și spre rușinea lor și a noastră a tuturor. Mi s'a dat să văd de nenumărate ori astfel de cazuri și chiar și după ce au fost făcuți atenți, în scurt timp iarăși au căzut în aceeași greșală, fără ca cel puțin să se simțească genați. Aceasta este mai mult decât obișnuință, este dovada unui moral scăzut și lipsa sentimentului de datoric și conștiință națională.

Alte neamuri nu se manifestează în modul acesta. Țin la limba lor cu îndărgire și numai în cazuri extreme, când nici cum nu pot încunjura, se folosesc de alte limbi. Le este rușine să facă altfel. Aceasta este adevărata iubire de limbă. Pot servi ca pildă vrednică de urmat tuturor acelor, cari își neglijează limba lor.

Ne ocupăm de aceasta chestiune nu cu gândul de a face încriminări, ci cu scopul de a arată celor vizați marea greșală în care prea adeseori cad, ca să revină la datoria ce au față de cel mai scump patrimoniu strămoșesc. Dacă în trecut am vorbit mai mult în alte limbi, astăzi nu mai avem nici un motiv, să o facem. Acum ne revine tuturor datoria, ca să ne cultivăm limba noastră, care trebuie să ne fie scumpă și dragă. Să avem pururea în vedere cuvintele poetului: „Vorbiți, scrieți românește pentru Dumnezeu!”

I. Mango.

Punere la punct.

În Nrii 40—41 din 10 Oct, a. c. ai foaiei „Gazeta de Duminecă“, dl Emil Pocola publicând o parte din articolul „Invățătorimea Sălăjană și Astra“, o însoțește de următoarea notiță: „Lucrarea aceasta ni-s'a cerut, de redactorul revistei „Școala Noastră“, căreia apoi nu' i-s'a dat loc în „Șc. Noastră“. Deși suntem după sârb. Astrei, am crezut de folos a-l publica ca buzola faptelor și gândurilor noastre... (Aut.)“

Se vede, că dl Pocola nu recunoaște de al său articolul „Invățătorimea sălăjană și Astra“ din Nrii 15—16 anul curent ai revistei „Școala Noastră.“

Pentruca stimații cetitori ai acestei reviste să fie în curat cu chestiunea lucrării „Invățătorimea sălăjană și „Astră“, țin să stabilesc următoarele adevăruri:

Dupăce se știa sigur, că „Astra“ își va ținea anul acesta adunarea generală la noi în Sălaj, doriām a arăta cu aceasta ocaziunea în coloanele revistei „Școala Noastră“ ce a făcut învățătorimea sălăjană în cadrele „Astrei“. Întâlnind pe la sfârșitul lunii Iulie pe dl Pocola, i-am comunicat intenția mea și l-am rugat ca pe unul care e născut și a trăit în acest județ, să scrie un scurt articol despre activitatea desfășurată de învățătorimea sălăjană în cadrele „Astrei“ sub titlul „Invățătorimea sălăjană și „Astra.“ La obiecțiunea D.-Sale, că nu are date, i-am atras atențiunea, că date referitoare la acest subiect trebuie să fie în revista „Transilvania.“ La sfârșitul lui August, când m'am reintors în Zălau, mi-s'a dat textul articolului publicat de dl Pocola în Nrii 40—41 ai foaiei „Gazeta de Duminecă“, însoțit de o scrisoare în care spunea să se publice în întregime fără schimbare. Întâlnindu-mă peste câteva zile cu dl Pocola, am fost rugat de D.-Sa să-i îndreptez lucrarea din punct de vedere al stilului și al limbii. I-am promis și fiindcă era și prea lungă pentru spațiul de care dispuneam, i-am spus, că fără a altera conținutul obiectiv va trebui să modific și adaug unele date, la ce D.-Sa s'a învoit.

Am procedat cu intenția cea mai curată, de a face bine — fiind și rugat și având învoirea de a modifica și întregi —, deci nu e justificată supărarea și procedura dlui Pocola.

G. Capătă.

CRONICA,

IDEI ȘI FAPTE.

Vizite ministeriale. Dl. Ministru al Instrucțiunii, I. Petrovici reîntorcându-se din streinătate în 5 crt. a vizitat școalele din Satu-Mare și Carei însoțit de Dnii Gh. Bota șef-inspector reg., Gh. Tulbure insp. general și Dariu Pop revizor școlar. După terminarea inspecțiilor a plecat pe la Oradea la București.

Cu aceasta ocaziune a promis îmbunătățirea stării materiale a Corpului didactic spunând, că acum se lucrează la încadrarea tuturor funcționarilor, fixându-se ca salariu de bază salariul avut înainte de război. Corpul didactic însă va fi încadrat pe o bază mai bună decât ceilalți funcționari, deoarece salariul lui dinainte de război era prea mic și necorespunzător.

Avansare. Dl. *Nicolae Nestor*, subrevizor școlar de control din circumscripția Zălan, după o muncă conștițioasă și bogată, depusă pentru consolidarea învățământului primar și înaintarea culturală a poporului din județul nostru, în timp de 5 ani, a fost numit revizor școlar în județul Turda. La sfârșitul lunii trecute a luat în primire și ocupat noul post. Prin depărtarea sa, învățământul nostru suferă o pierdere considerabilă și lasă un gol, care cu greu se va putea completa. Li dorim no-

roc și spor la muncă în noul său post.

Schimbări în personalul didactic. Necesitățile învățământului reclamă din an în an tot mai multe puteri didactice. Mulțumită muncii școalelor normale de băeți și fete, în cea mai mare parte putem face față acestor lipsuri, dar va trece mult timp până când vom putea ajunge la normalizarea și îmbunătățirea completă a situației.

Nu putem trece cu vederea să nu amintim, că felul cum se cer posturile, dar mai cu seamă schimbarea lor prea deasă, este în detrimentul nu numai a învățământului, ci chiar și a învățătorului. Își poate face idee ori cine de munca ce se poate face într'un an, și ce progres poate fi într'o școală, în care învățătorii se schimbă în fiecare an. Unde mai pui, că unii îndată după numire intră sub drapel pe un an doi, iar alții ocupă târziu posturile, ori demisionează trecând la alte posturi. Sunt și de aceia, cari nici nu mai avizează, că nu reflectează la post. Urmează e, că abia peste 2—3 luni se mai pot lua măsuri pentru complectarea postului. Până atunci învățământul stagnează și sătenii își pierd orice interes și dragoste față de școală.

În anul acesta județul nostru

bato recordul în ceace privește schimbările. Cele mai nouă, dar nu ultimele, sunt următoarele:

1) *Numiri*: Dșoarele Elena Sechereș la Crasna, Florica Costea la Suciul, tit. prov. și Elena Witek supl. la Cehul-Silv.

2) *Transferări*: D. Irina Elte-tă Sima din Pereceiu la Vârșoț.

3) *Detășeri*: D. Dumitra Cristea din Ortelec la Recea de jos (jud. Arges), Iulia Mi-loșeseu din Satu-Mare la Va-lea lui Mihai, Veturia Aciu din Cerișa la Șimleul-Silv., Vasile Săteanu din Tria (jud. Bihor) la Pișcolt, Ana Chețu din Doba (jud. Satu-Mare) la Șilindru, Maria Rațiu din Do-mânești la Miștonul-Mic, Elena Mărcuș la Domânești, Izidor Zancu din Necopoi (jud. Satu-Mare) la Tiream, Ioan Grosu din Prodănești la Onești (jud. Tecuciu), Agripina Eromie Ga-lan din Casapheoiu (jud. Constanța) la Cehul-Silvaniei, Victor Cordiș din Crasna la Siciu, Florica Costea din Si-ciu la Crasna, Gavril Erdei din Adoni la Abramul de sus, Luiza Grama din Dorolț la Cărei, Elisabeta Huza din Ie-lod la Cărei și Valeria Lobonț din Cehal la Șimleu.

4) *Demisionări*: D. Ilie Ma-rinca din Orțița, Maria Nagy din Tihău, Ioan V. Mihai din Boian, Paulina Marian Marian-Chiș din Poptelec și Alexandru Dănăliă din Aleuș.

5) *Intrați la armată*: Alex. Marian din Andridel, Gavril Moigrădean din Peceiu, Teoian Cionfi din Cehoin, Ioan Pop din Cehăluțiu Valentin Ghi-nea din Brusturi, George Cio-

botar din Dobrin, Ioan Bodca din Cehul-Silvaniei, Ioan Găl-gău din Bucium, Ghorge Pop din Moftinul-Mic, Ioan Răcaru din Dărsida, Ioan Chiriace din Bărsăul de jos, Ioan Painu din Șeredeu și Ioan Maghiar-Ma-nea din Curtuișeni.

6) *Nu s'au prezentat la post*: D. Aurel Govor, Orbon; Con-stantin Crăciun, Cuceiu; Du-mitru Hobjilă, Lupoia; Va-sile Bobeiu, Romita; Alexan-dru Predetean, Tohat; Con-stantin David, Hurez; Dumitru Diaconescu, Huseni și George Mureșian, Coașiu.

Inceperea școlaei, ar fi trebuit să se facă de mulțisor, la 15 Septemvrie a. e., dar în multe locuri nu s'a început. Mulți dintre domii învățătorii încă nu și-au ocupat posturile, iar alții lipsese dela cursuri fără concediu. Biroul Revizo-ratului școlar adese ori e arhi-plin pentru chestuni fără nici o importanță, iar școala pustie, săraca. Mai țin în povești și personalul, ca să nu poată lucra. Pe când Englezul con-sideră timpul ca ban, noi avem destul... de perdut.

Sunt rugați toți să cruțe Re-vizoratul de vizite superflue pentru toate nimicurile. Să se facă drumuri mai puține și școală mai multă. Personalul are ordin să nu servească pe acești solicitanți și să i treacă ca absenți dela datorie.

Incetarea detașerilor și transferărilor. Ministerul In-strucțiunii a luat măsuri ca să nu se mai facă nici o de-tașare ori transferare în învă-țământ decât la epocile stabi-lite de lege. **Mg.**

Dna **Adalberta Ptean-**
cu n. **Ioodi** soția Dlui Ghe-
orghe Pteancu, director școlar în Ca-
rei, la 12 Octomvrie a. e. a încetat
din viață în vârstă de 70 ani.

Trimitem îndureratei familii sin-
cerile noastre condoliințe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Buletin bibliografic.

Pe lângă manualele de curs primar anunțate la buletinul bibliografic și în partea oficială ale numerelor din luna trecută, mai anunțăm apariția următoarelor cărți de curs primar și școală de adulți :

I. Pentru cursul primar superior :

„*Cetirea pentru cl. V-a primară și școalele de ucenici*“ de Apostol D. Culea, editura „Ramuri“ Craiova.

„*Cetirea pentru cl. VI a primară și școalele de ucenici*“ de Apostol D. Culea, editura „Ramuri“ Craiova.

II. Pentru școala de adulți :

„*Cartea adultului*“, anul I, II și III. de Ștefan Negulescu și I. Antonescu, editura Socec & Co. București.

„*Cartea adultului*“, anul al II-lea de G. Tănăsescu, I. Costacea și V. Stăcescu, editura „Cartea Românească“ București, prețul 55 Lei.

„*Cartea adultului*“, anul al III-lea de G. Tănăsescu, I Costacea, și V. Stăcescu, editura „Cartea Românească“ București, prețul 55 lei.

„*Carte pentru școlile de adulți secția II*“ de Apostol D. Culea, editura Pavel Suru București.

„*Carte de citire Anul III. p. adulți și adulte*“ de Seraba D. G., Negulescu Șt., Teodosiu Gr. și Antonescu A. I., editura Socec & Co. din Iași.

III. Mijloace de intuiție :

„*Istoria Românilor în ilustrații*“ (album istoric) se găsește la Librăria Suru București.

IV. Literatură pentru copii și tineret :

„*In Țara Soarelui*“ (istorisirca vieții unui copil găsit) de Cristina Roy, trad. I. G. Aprișan, edit. Pavel Suru București, prețul 20 Lei.

„*Aventurile lui Goangă și Târlică*“ de Ionescu — Morel, roman pentru copii în versuri și ilustrat, edit. „Cartea Românească“ București, prețul 80 Lei.

„*Dumbrava minunată*“ de M. Sadoveanu, edit. Alcalay București, prețul 60 Lei.

„*Povestiri pentru copii*“ de M. Sadoveanu, edit. „Pagini agrare și sociale“ București, Str. N. Goleșcu Nr. 2, prețul 45 L.

„*Domnița Lăcrămioară*“, poveste ilustrată de M. Renand, editura „Cartea Românească“ București, prețul 50 Lei.

„*Gândacii noștri*“ de I. Simionescu, Biblioteca de popularizarea științei, editura Casei Școalelor, prețul 10 Lei.

„*Sate din România*“, lecturi geografice de I. Simionescu, Biblioteca de popularizarea științei, editura Casei Școalelor, prețul 20 Lei.

„*Cal de smeu, leu-paraleu*“, povești, legende, snoave din popor de C. Rădulescu — Codin, Biblioteca Universală Nrii 132.—134, editura Ancora, prețul 18 Lei.

„*Nevasta leneșă*“, povești, legende și snoave din popor de C. Rădulescu — Codin, Biblioteca Universală 135—137, editura Ancora, Prețul 18 Lei.

Posta redacției.

D-lui Mihail Robu, S.-Uilac: „?” și „In vremuri de urgie“ se vor publica cât mai îngrabă.

D-lui Nicolae D. Covaciu, Chereușa: Conferința trimisă se va publica ocazional.

D-lui S. B în A: Traducerea nu e așa potrivită, mai bună ar fi o dare de seamă asupra opului, cu citatele necesare.

D-lui C. B. în C. C: „Școala și Istoria“ nu o putem publica. Nota națională trebuie încă accentuată. Să nu fie însă nici dulceagă, amănitoare, nici orbitoare, ci rațională. Mai trimite câte ceva.

„*Doina dela Bereteu*“. Nu se poate publica fiind nepotri, vită ca fond și ca formă. Dealtcum o păstrăm ca document de greșala în care poate cădea un învățător fără experiență.

Aliaver. Tot așteptăm împlinirea promisiunii. Până când?

BCU Cluj / Central University Library *Redacția.*

ERATA

În loc de „temeila“ dela pag. 316 șirul al 22-lea să se cetească *temelia*. În loc de „formcelelor“ din șirul al 24-lea, pagina 316, *formulelor*. În loc de „reacționază“ din șirul al 4-lea, pag. 317, *reacționează*. În loc de „acționază“ din șirul al 4-lea și al 5-lea de pe pag. 317, *acționează*. În loc de „promovează“ din șirul al 8-lea, pag. 317, *promovează*. În loc de „cerul“ din șirul al 28-lea, pag. 317, *ceriul*. În loc de „petrecul“ din șirul al 4-lea dela pag. 318, *petecul*. În loc de „uisip“ din șirul al 38-lea, *nisip*. În loc de „răsarele soare“ din șirul al 18-lea dela pag. 319, *răsare soar.le*. În loc de „orinude“ din șirul al 9-lea dela pag. 320, *oriunde*. În loc de „pune“ din șirul al 11-lea, pag. 320, *punct*. În loc de „plaunl“ din șirul al 15-lea, pag. 320, *planul*. În loc de „cunoșterea“ din șirul al 37-lea, pag. 320, *cunoașterea*. În loc de „înainte elevii“ din șirul al 6-lea dela pag. 321, *elevii înainte*. În loc de „precurge“ din șirul al 13-lea, pag. 321, *percurge*. În loc de „metau“ din șirul al 32-lea, pag. 321, *meton*. Și în loc de „învârște“ din șirul al 27-lea, pag. 322, *învârtește*. Afară de aceste greșeli la tipărirea acestui articol s'au mai strecurat următoarele greșeli: în 33 cazuri forma reflexivă a verbelor s'a tipărit cu „să“ în loc de *se*: s'a pus semnul exclamării în loc de virgulă, nu s'a despărțit corect și nu s'a pus unde trebuia virgula.

PARTEA OFICIALĂ

In aceasta parte a revistei se vor publica toate ordonanțele și circularele autorităților școlare superioare. Datorința directorilor și a conducătorilor autorităților școlare subalterne este, ca îndată după primirea revistei, să le înregistreze și execute conștientos, în cel mai scurt timp.

Revizoratul școlar al județului Sălaj.

Nr. 2024—1926.

Imprimare școlare.

Se pot procura dela „*Librăria Cooperativei*” din *Satu-Mare* și „*Dacia*” din *Baia-Mare*. Direcțiunile școlare se vor adresa acestor librării și nu nouă ori On. Inspectorat.

Zălau, la 17 Septembrie 1926.

Nr. 2181—1926.

Plata învățătorilor cari fac stagiul militar.

Comunicăm mai jos în copie ordinul Onor. Inspectorat școlar, cu Nr. 6756—1926.

„Domnule Revizor, Intervenind la On. Minister pentru a clarifica felul cum se plătesc învățătorii, cari își fac stagiul militar, ni s-a comunicat prin ord. No. 74.856, că li se va plăti numai 25% din leafa de bază, nu și din accesorii cum obișnuiau unele Revizorate. Comunicați aceasta deciziune în foile școlare respective pentru a fi luată la cunoștință de cei vizați. Pe viitor nu mai dați curs nici unei cereri de felul acesta. Inspector șef: ss. G. Bota. Șeful serviciului: ss. Indiscifrabil”.

Zălau, la 1 Oct. 1926.

Nr. 2200—1926.

Situația statistică a învățământului.

Deoarece situația statistică a învățământului pe anul 1925--1926 de la școlile de stat din comunele: Acriș, Aleuș, Babța, Bădăcin, Bârsăul de jos, Bocșița, Borla, Bodia, Căpleni, Cehăluțiu, Chendrea, Chilioara, Cig, Cioara, Ciocmani, Ciumărna, Ciuta, Cizer, Corund, Crișeni Dârșida, Dobrin, Bârsa, Firminiș, Ghilvaci, Giurtelecul-Hododului, Hereclean, Hurez-Ponița, Husia, Jaz, Ilisua, Jac, Lupaia, Maicriște, Marin, Moigrad, Păușa, Peceiu, Pir, Romita, Săliște, Silvași, Someș-uilac, Șeredeu, Tămășești și Boian,-Plesca nici până în prezent n'a intrat aici, invităm pe Domnii Diriginți să se prezinte imediat și necoordonat în biroul nostru cu datele statistice.

Zălau, la 14 Octombrie 1926.

Nr. 2375—1926.

Dela Dlui D. Nada

Aducem la cunoștința Corpului didactic, că On Minister al Instrucțiunii ău decizia Nr. 88.143—1926 a delegat pe Dl. D. Nada cu controlul activității extra-școlare, al Comitetelor școlare și de Construcții și al cursurilor complementare și de adulți pentru regiunea noastră.

Zălau, la 10 Octombrie 1926.

Nr. 2410—1926.

Cărți didactice pe an școl. 1926—27.

Conform ordinului Onor. Minister cu Nr. 94613—1926 aduc la cunoștință membrilor Corpului didactic primar din jud. Sălaj, că tabloul cărților didactice primare pe anul școlar 1926—27 se află publicat în Monitorul Oficial Nr. 184 din 19 Aug. 1926.

Zălau, la 20 Septembrie 1926.

Nr. 2521—1926.

Achitarea taxei de 35% dela examenele particulare.

Publicăm ordinul de mai jos spre știre și executare.

„Casa de economie, credit și ajutor a Corpului Didactic Nr. 7327—1926. Domnule Revizor, pe baza art. 54 din lege și art. 160 din regulamentul învățământului particular, care obligă, ca din sumele încasate dela examenele elevilor preparați în particular, 35% să se rețină pentru Casa Corpului Didactic, am onoare a Vă ruga să binevoiți, a dispune ordonanțarea pe numele Casei Corpului Didactic a sumelor ce ni se cuvin conform legii. Director General, Gr. Tăușanu. Subdirector General, D. I. Lecca.“

Zălau, la 23 Septembrie 1926.

Nr. 2593—1926.

Manuale școlare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În baza ordinului D-lui Ministru al Instr. publice Nr. 49.613—1926 punem în vedere tuturor școlilor, că numai acele manuale se pot folosi în anul școlar 1926—27, cari sunt cuprinse în Tabloul cărților didactice primare publicate în Monitorul Oficial Nr. 184 din 19 August 1926 cu aprobarea Consiliului Permanent al Ministerului Instrucțiunii. Orice alt manual este oprit a se folosi.

Zălau, la 23 Sept. 1926.

Nr. 2607—1926.

Folosirea manualelor vechi.

Cu ordinul Nr. 87.165—1926, On. Minister dispune, că manualele vechi numai atunci se vor folosi când nu se vor găsi cărți din nouile ediții, în conformitate cu noua programă din cauza epuizării tuturor noilor ediții.

În acest caz adaosul ce trebuie făcut cărților cu aprobarea anterioară, conform cu prevederea de mai sus, îl vor face înșiși învățătorii dela școala unde le-a introdus.

Zălau, la 25 Sept. 1926.

Nr. 2627—1926.

Prädarea cântărilor Liturgice

Publicăm ordinul de mai jos spre ştire şi executare cu adaosul, ca în toate şcolalele primare de pe teritoriul judeţului nostru să se formeze coruri bisericeşti în una ori două voci cu elevii mai înărişori, cari vor cânta în biserică Duminca şi în sărbători. Ac. stor coruri li-se vor preda şi cântări profane potrivite pentru diferitele serbări şcolare şi culturale.

„Inspectoratul Regiunii II-a şcolare Oradea Nr. 7728 - 1926. Domnule Revizor, In baza ordinului Min. Instr. Nr. 76035—1926 Vă rugăm să comunicaţi tuturor şcolilor cu populaţie ortodoxă, că învăţătorii începând cu anul acesta şcolar sunt obligaţi a învăţa pe copii cântările liturgice aleătuite anume pentru trebuinţele copiilor şi pentru popor de distinsul profesor de muzică D. G. Kiriac sub titlul „Cântările Leturghiei“ într'o singură voce pe melodii spontane, simple, frumoase şi fără pretenţii. Aceste cântări sunt aprobate de J. P. Sa Patriahul Bisericii ortodoxe române. Cu ocaziunea inspecţiilor Vă veţi convinge şi veţi nota la proces verbal dacă se execută acest ordin. p. Inspector şef. ss. P. Dan. Şeful serviciului, ss. Indiscifrabil.

Zălau, la 25 Septembrie 1926.

Nr. 2628—1926.

Interzicerea recitărilor de versuri jignitoare pentru cler şi credinţă

Potrivit ordinului On. Minister al Instr. Nr. 72.107—1936 se interzice executarea recitărilor de versuri jignitoare pentru cler şi credinţa religioasă cu ocaziunea serbărilor şcolare poporale, cum sunt d. e. anecdotele „Popa şi ţiganul„ „Biserica ţiganilor“ etc.

Zălau, la 25 Septemvrie 1926.

Nr. 2634—1926.

Sistemizarea posturilor noi pe anul şcolar 1926—27

In vederea asigurării bunului mers al învăţământului se proiectează înmulţirea catedrelor pe an. şcol. 1926—27 la toate

școalele unde reclamă numărul elevilor, prin sistemizare de noi posturi, amăsurat art. 66 din legea inv. primar, Spre acest scop invităm Comitetele școlare, ca cel mult până în 10 Noembrie a. c. să ne înainteze propunerile pentru sistemizarea noilor posturi având a anexa următoarele acte: 1. Proces verbal despre sistemizarea noului post, asigurarea localului și mijloacelor de susținere. 2. Tabloul nominal al elevilor din comună obligați a frecventa cursul primar inferior și superior, care va conține numele elevilor data nașterii și numele părinților. 3. Tabloul elevilor, cari frecventează școala după învățători și clase.

După înaintarea propunerilor, Comitetele școlare se vor îngriji de asigurarea localului, mobilierului și rechizitelor, având a trece în bugetul școlii și al comunii cheltuielile materiale necesare.

Zălau, la 28 Septembrie 1926.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 2832—1926.

Scutirea orfanilor de războiu de taxele școlare

Publicăm ordinul de mai jos spre știre și executare.

„Ministerul Instrucțiunii Nr. 103747—1926. Domnule Revisor, Avem onoare a Vă face cunoscut, că Ministerul în conformitate cu legea societății invalizilor orf. de război, scutește pe elevii și elevele din aceasta categorie de taxele școlare și de comitet la care sunt împuși ceilalți elevi. Director General: ss. Indiscifrabil. Sub-Director: ss. Indiscifrabil.“

Zălau, la 10 Octombrie 1926.

Revisor școlar:

I. Mango.

Comitetul școlar județean al județului Sălaj.

Nr. 1340—1926.

Achitarea subvenției de 15% către comitetul școlar jud.

Ca urmare ordinului nostru circular Nr. 951—1926 publicat în numărul special al revistei din 21 Iunie a. c. invităm din nou pe toate comitetele școlare să-și achite datoriile bugetare către comitetul școlar județean, în termen de 8 zile.

Sumele se vor vărsa la percepții sau la Administrația financiară, conform instrucțiunilor publicate în Nr. 15—16 al revistei, pag. 292.

Zălau, la 17 Octombrie 1926.

Nr. 1341—1926.

Arendarea terenelor școlare

Prin ordinul Nr. 1190—1926 s'a pus în vedere, ca până la 15 Oct. 1926 să se înainteze spre aprobare contractele și actele despre arendarea terenurilor școlare.

Fiindcă până la termenul amintit a intrat contractele numai dela câteva comitete școlare, invităm pe cei interesați, să le înainteze cel mai târziu în termen de 5 zile.

De unde nu este pământ școlar se va înainta raport urgent.

Zălau, la 17 Octombrie 1926.

*Prefect Președinte:**(ss) Dr. N. Cristea.**Contabil:**(ss) D. Mărginean.*

Secția Asociației Invățătorilor din județul Sălaj.

O lămurire, care ni-se cere.

Comitetul central al Secției noastre, ocupându-se de situația casei, în ședința sa din 21 Aug. a. c. a aflat de necesitate imperativă încassarea taxelor de membru restante, deoparte pentru aranjarea datoriei către Asociația centrală, unde timp de 3 ani — din 1923 — nu s'a plătit nimic, iar de alta parte pentru formarea fondurilor necesare pentru a putea funcționa și secția noastră alături de alte secții, cari au dat și dau frumoase rezultate.

Mulți dintre membrii secției mi-au cerut să dau lămuriri relative la averea acestei Secții, mai ales pentru motivul, că în adunările generale din trecut se auzeau și unele voci de nemulțumire asupra chivernisirii acestei averi.

Pentru a lămurii chestiunea și pentru a frânge orice nedumerire a membrilor secției, dau raportul de mai jos asupra situației casei, dela anul 1914 începând.

*

Averea vechei Reuniuni a Inv. Rom. Sălăjeni, la 31 Dec. 1913 era următoarea: Depunere la banca „Silvania“ fil. 93. Fondul monum. Ion Pop Reteganul kor. 34, fil. 37. Fond. mon. I. P. Reteganul kor. 75. 10 buc. acțiuni la Săligiana á 100. kor. 1000. 4 buc. acțiuni la „Chiorana“ á 100. kor. 400. 4 buc. acțiuni la „Albina“ á 200. kor. 800. 1 buc. acțiuni la „Sătmărana“ á 200. kor. 200. 40 buc. acțiuni la „Silvania“ á 100. kor. 4000. Total: kor. 6510 fil. 30.

Datorii. La banca „Silvania“ împrumut Camb. kor. 770. Datoria pentru tip. Memorialului Reun. kor. 50. Total: kor. 820.

Din 1 Ianuarie 1914 până la 10 Iunie 1919, nu s'a făcut nici o dare de seamă asupra averii Reuniunii din cauza războiului mondial. Jurnalul de casă la 10 Iunie 1919 arată următoarele:

La intrate. Taxe dela membrii (1 Ian. 1914 — 10 Iun. 1919) kor. 126 fil. 30 Dividenda alor 59 acții kor. 776 fil. 24. Total: kor. 902 fil. 54.

La cheltueli. Pentru regularea împrumutului la Silvania kor. 619 fil. 50. Alte diferite cheltueli kor. 220 fil. 49. Total: kor. 839 fil. 99. Rest de casă: kor. 62 fil. 55.

În 10 Iunie 1914, cu ocaziunea organizării secției Sălaj a Asociației Inv. Rom. din Ardeal întreaga avere a vechei Reuniuni a Inv. Rom. Sălăjeni, a trecut în posesiunea noii organizații și anume: Bani gata kor. 62 fil. 55 Depunere la Silvania kor. 46 fil. 82. Depunere la Silvania kor. 1 fil. 11. Depunere la „Codreana“ kor. 75. Valoarea nom. alor 10 acț. Sălăjeana kor. 1000. Valoarea nom. alor 4 acț. „Chiorana“ kor. 400. Valoarea nom. alor 1 acț. „Sătmăreana“ kor. 200. Valoarea nom. 4 acț. „Albina“ kor. 800. Valoarea nom. alor 40 acț. „Sylvania“ kor. 4000. Total: kor, 6585 fil. 48.

Dela 10 Iunie 1919 până la data de 25 Iuliu 1920, când s'a făcut prima dare de seamă asupra averii secției, cassa dispunea la.

Intrate. Dela 68 membrii 754 lei. Bani gata 31 lei 27 bani. Total: 785 lei 27 bani.

Cheltueli. Taxa către Asoc. generală pe anul 1919 515 lei. Tipărituri și altele 90 Lei 20 bani. Total: 605 lei 20 bani. Rest de cassă: 177 lei 07 bani. Averka secției, socotită în lei (1 la 1) se prezintă în felul următor: Bani gata 177 lei 07 bani. Depunere la „Sylvania“ 23 lei 41 bani. Depunere la „Sylvania“ 55 bani. Depunere la „Codreana“ 37 lei 50 bani. 10 buc. acțiuni la „Sălăjana“ 500 lei. 4 buc. acțiuni la „Chioreana“ 200 lei. 1 buc acțiuni la „Sătmăreana“ 100 lei. 4 buc. acțiuni la „Albina“ 400 lei. 40 buc. acțiuni la „Sylvania“ 2000 lei. Total: 3438 lei 53 b.

Despre administrarea cassei în cei 2 ani următori — 1921 și 1922 — nu se găsesc datele necesare.

Din raportul general al casierului către adunarea generală ținută în Zălau la 18 Dec. 1924, reținem următoarele; La preluarea cassei în 1923 bani gata 570 lei. Dela casierul subs. Tășna 1181 lei. Dela casierul subs. Jibou 500 lei. Dela casierul subs. Zălau 485 lei. Total: 2735 lei.

Din suma aceasta, de 2735 lei, sa plătit pentru deplasările casierului pentru aranjarea la fața locului a situației cassei subsecțiilor, în baza hotărârii Com. Centr. din 17 Octombrie 1923 suma de 600 lei. Astfel secția dispune de 2135 lei.

Alte încasării.

I. Subsecția Șimleu. Taxă de membru în anii 1919 — 1922 1116 lei, Cheltuala de birou timp de 3 ani 710 lei. Remanență: 406 lei, taxe restante: 2885 lei.

II. Subsecția Crasna. Taxă dela membri pe anii 1919 — 1922

1935 lei. Diferite cheltueli 1193 lei. Rest. de casă 141 lei, taxe restante: 414 lei.

III. Subsecția Jibou. A încassat taxe de membri 2450 lei. Diferite cheltueli 2014 lei. Remanețnă: 426 lei. Taxe restante: 348 L.

IV. Subsecția Cehul-Silvaniei. Taxe de membri 1217 lei. Cheltueli 994 lei. Rez. de casă: 223 lei. Taxe restante 2179 lei.

V. Subsecția Zălau. A încassat taxe de membri 2324 lei. A cheltuit 2324 lei. Rest de casă: nimic. Taxe restante: 2289 L.

VI. Subsecția Tășnad. Taxe de membru încassate 1181 lei. Cheltueli 1181 lei. Rest. de casă: nimic, taxe restante nu sunt. Resumare: Bani în numărar: la casierul general: 2135 lei. Bani în numărar: la cassierii subsecțiilor 1796 lei. Suma totală 3931 lei. Totalizarea generală; Totalul încasărilor 12.958 lei. Totalul cheltuelilor 9027 lei. Rest de casă 3931 lei. Taxe restante: 8115 lei, La olaltă 12.046 lei.

Din raportul cassierului către adunarea generală din 25 Iuliu 1926, luăm următoarele date: Incassări dela membrii secției 4906 lei. Preluat dela fostul cassar bani gata 445 lei. Total: 5690 lei. Cheltueli 675 lei. Rest de casă: 5015 lei.

*

Din espunerea de sus se poate vedea, care este situația casei.

Că nu s'a condus sistematic, este evident. Dnii cassari ai subsecțiilor au lucrat și ei dupăcum au crezut de mai bine. Singura greșală a fost că nu a existat nici o legătură de conducere între biroul central și subsecții. In cei trei ani trecuți unele subsecții au încassat taxe, altele n'au încassat nimic. Incasările subsecțiilor și cheltuelile nu sunt în raport: S'a încasat puțin, în schimb s'a cheltuit prea mult. Taxa către Asociația generală nu e achitată de 3 ani, ori poate și mai de mult. Taxele restante se urcă la o sumă cam mare.

Nu e timpul ca să medităm asupra trecutului. Avem un viitor mai bun. Inșă ca să putem lucra cu bine, avem nevoie de o înțelegere frățească, colegială, de unirea forțelor și de muncă a celor cari se simt și azi tari în puterile proprii pentru a ne putea da mână de ajutor, și în sfârșit să nu lipsească bunăvoința de a aduce și puținele jertfe materiale, cari ni se cer.

Să ne întrebăm numai conștiința: am făcut oare ceva pentru noi? Răspunsul este categoric: Nu am făcut absolut nimic.

Să ne interesăm mai mult și mai de aproape de chestiunile noastre noi. Să nu admitem nici un amestec străin, care poate să aibă și alte semințe.

Ne trebuosc jertfe materiale. Aceste jerto materiale sunt cele mai minimale, dar rezultatele cari vor răsări în urma acestor mici jertfe, ar fi de mare folos și numai cinste ne vor aduce.

Banul este motorul la toate, fără ban nimic nu se poate face.

Noi ne vom nizu a afla pentru viitor drumul pe care trebuie să înaintăm cu cinste. Dați-ne deci tot sprijinul moral și material care îl cerem pentru ajungerea scopurilor obștești pe cari le urmărim.

Șimleu, 26 IX. 1926.

Presidential Așoc. Soțlătata

Simion Oros

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamente achitate.

a) pe anul 1925. Primăria Zălau 160 lei, Valentin Ghinea Brusturi 120, Comitetul școlar Sângeorgiul de Meseș 160, Dun. Gheorgiu Mal 120.

b) pe anul 1926. Comitetul școalei prim. de stat: Chilioara, Ghirolt, Vălcăul de jos, Sălsig, Bădăcio, Crișeni, Uloiug, Vezu-diu, Mălădia, Surduc, Bogăș, Corund, Brghez, Moiad, Urminiș, Guruslău, Silvaș, Sângeorgiul de meseș, Bozieș. Hurez, Cosniciul de jos, Ceheiu, Zăoan, Sălățig, Tresnea, Cuceu, Sărănad, Er-Sănoraia, Biușa, Nășfălău, Moftinul-Mic, Cehul-Silvaniei, Chis-fălău, Cian, Șmian, Dobrin, Chechiș, Recea, Bosna, Trașiș Tihău, Istrău, Crocmani, Noțig, Pătălușă, Benefălău, Galoș-petreu, Hușia; Bălan, Tarcea, Fetindia, Curtuiușeni, Mocișla, Ipu, Lompir, Silimeghiu, Chereuș și Bulgari câte 160 Lei — Ioan Matei Ghirolt, P. Botos Istváu, D. Oros Pereceiu, A. Virag

Pereceiu, P. Stefuțiu Sălsig, E. Dimofte Criseni, S. Gudea Uloiug, D. Văleanu Bârsa, P. Tulbure, Gh. Veres Vezendiu, P. Lazar, P. Popescu, G. Alexă Pățal, I. Moga, L. Bodola, E. Biró, C. Floareș, D. Neagoe, V. Vescan, Carolina Aciu Unguraș, I. Aciu, N. Maxim, M. Varga, Al. Predeteanu, I. Ariciu, I. Grosu, E. Cioban Prodanești, E. Cadar, I. Dragoș, L. Pereni, Gr. Dobocan, L. Dobocan, A. Simonca Doros, E. Gyorffó, R. Coroian, Fr. Szabó Pățal, I. Luca, Iosif Pop Galospetru, I. Mateiu Agris, P. Dumitrie, I. Flonta, P. Grofu, Fl. Pop, J. Rednic, E. Filep Carei, E. Morac, I. Fachi, Marg. Rațiu Carei, T. Dăscălescu Carei, V. Saol, A. Lucoviciu, Gr. Rusu Carei, E. Tarșenschi, D. Chirvai, L. Lenchéi, E. Kaitor, A. Romitau, N. Zamfir, E. Cibula, V. Luca, B. Barabasi, F. Metesiu, G. Moșiu, D. Ilea, I. Laviu, A. Iacob, I. Rogneam, M. Butyorschi, E. Skli, Fr. Dauciu, M. Ghiriti, E. Ostate, A. Cărăjan, G. Ciubotar, G. Hoblea, I. Gozman, A. Kovacs Leliu, A. Buzogany, I. Chirjac, Vas. Veres Trestia, D. Pop Giurtelec, R. Balog, V. Lobonțiu, G. Trifu, C. Cojocar, E. Aluaș, E. Lobonțiu, E. Palade, E. Furdui, A. Miclea Racova, G. Hobjilă, Elv. Pop Balan, S. Hușțiu, M. Mărza, F. Meceiu, V. Puscașiu, V. Lazar, I. Paal, V. Lemeni, I. Talpoșiu, A. Pop Drighin, M. Ciurdăreau, V. Siess, D. Hobjilă, I. Crona Rachis, G. Hosu, I. Nagy, S. S-gheti, A. Feldrihan, C. Albu, P. Marinescu, I. Turdean, M. Kozar, S. Cruceanu, G. Gălgău Halmașd, I. Binder, A. Ujhelyi, A. Sohlett, I. Pătecașiu, I. Bőöni, I. Sincăi, V. Trifu Tășnad, E. Chișiu, V. Marcu, M. Simon, I. Silaghi câte 120 Lei.

(Va urma.)

Administrația.

